

Видавнича група «Наукові перспективи»

**Громадська організація «Християнська академія
педагогічних наук України»**

**Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і
психологів з духовно-морального виховання»**

*за сприяння громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея
докторів наук з державного управління»*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 1(19) 2023

Київ – 2023

Корильчук Н.І., Рябоконь С.С., Творко В.М. <i>НАВЧАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В СПІЛКУВАННІ З ПАЦІЄНТАМИ ХВОРИМИ НА ЕНДОКРИННУ ПАТОЛОГІЮ</i>	210
Крива Н.Л. <i>ВПЛИВ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ НА ПРОЯВИ ДОВІРИ ДИТИНИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</i>	223
Макєєв С.Ю. <i>ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В УКРАЇНСЬКІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ</i>	232
Мельник О.Ф., Приступко О.М. <i>ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН</i>	244
Миколайко В.В. <i>ФАХОВА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ В КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ</i>	256
Мирончук Н.М., Антонова О.Є. <i>ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ В УМОВАХ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ</i>	267
Найда Р.Г. <i>МОНІТОРИНГ МЕТОДИЧНОГО АСПЕКТУ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ</i>	278
Олійник Т.І. <i>НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ САМОРЕГУЛЯЦІЇ В МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ДМШ</i>	290
Ордіна Л.Л. <i>ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОБДАРОВАНOSTІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	299
Островська М.Я. <i>ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ</i>	310

УДК 37.091.3

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-1\(19\)-232-243](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2023-1(19)-232-243)

Макєєв Сергій Юрійович кандидат педагогічних наук, докторант кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, вул. Алчевських, 29, м. Харків, 61002, тел.: (099) 050-32-79, <https://orcid.org/0000-0002-1021-6003>

ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В УКРАЇНСЬКІЙ СИСТЕМІ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто і проаналізовано наукові підходи та практичні кроки щодо упровадження компетентнісного підходу в українську систему освіти. Автором підкреслено, що компетентнісний підхід є одним зі світових трендів модернізації систем освіти, тому інтеграція українського освітнього простору зі світовим передбачає упровадження компетентнісного підходу в освітню галузь та перехід до системи компетентнісно орієнтованої освіти.

Розглянуто поступове формування поняття про компетентнісну модель освіти в українській педагогічній науці під впливом іноземних досліджень. Наведено порівняльну характеристику знаннєвого та компетентнісного підходів в освіті, виділено ключові особливості компетентнісного підходу за матеріалами зарубіжних та вітчизняних науковців. Наголошено, що за такої моделі зміст освіти не зводиться до знаннєвого компонента, а передбачає набуття досвіду вирішення життєвих ситуацій, виконання певних функцій та соціальних ролей, тобто вияв компетентностей у різних галузях діяльності.

Проведено аналіз українських державних нормативних документів, у яких розкрито стратегії упровадження компетентнісного підходу, освітні стандарти, поняття «компетентність» та «ключові компетентності». Зазначено, що документи заснованих на підходах, викладених у документах міжнародних освітніх організацій, які узагальнили напрацювання світової педагогічної спільноти.

Автором акцентовано, що оптимальними освітніми технологіями, які забезпечують упровадження компетентнісного підходу, є особистісно-орієнтовані, когнітивно-орієнтовані та діяльнісно-орієнтовані технології. Зроблено висновок, що на сучасному етапі модернізації української системи освіти компетентнісний підхід став ключовим при формуванні нових положень, сутності, змісту базової освіти, тому актуальною стратегією державної освітньої політики стає набуття учнями ключових компетентностей.

До перспективних напрямів подальших досліджень автором віднесено визначення змісту компонентів компетентнісно орієнтованої освіти та шляхів формування природничо-наукової компетентності в учнів базової школи.

Ключові слова: компетентнісний підхід, компетентнісно-орієнтоване навчання, компетентність, загальна середня освіта.

Makieiev Serhii Yuriiiovych Candidate of Pedagogical Sciences (PhD), Doctoral Student at the Department of Educology and Innovative Pedagogy, H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Alchevskykh St., 29, Kharkiv, 61002, tel.: (099) 050-32-79, <https://orcid.org/0000-0002-1021-6003>

EXPERIENCE OF IMPLEMENTING THE COMPETENCY APPROACH IN UKRAINIAN EDUCATION SYSTEM

Abstract. The article is considered and analyzed scientific approaches and practical steps to implement competency approach into Ukrainian education system. The author emphasizes that competency approach is one of the world trends of education systems modernization, therefore integration of Ukrainian educational space with the world involves introduction of competency approach into the educational field and transition to a system of competency-oriented education.

Considered the gradual formation of the competent education model concept in Ukrainian pedagogical science under influence of foreign research. The comparative characteristic of knowledge and competent approaches in education is given, the key features of competency approach according to the materials of foreign and domestic scientists are highlighted. Emphasized that in such a model the content of education is not reduced to knowledge component, but involves the experience of solving life situations, performing certain functions and social roles, that is, the manifestation of competencies in various fields of activity.

The analysis of Ukrainian state normative documents was conducted, which reveals strategies for implementation of competency approach, educational standards, concepts of "competency" and "key competency". It is noted that the documents based on approaches set out in the documents of international educational organizations that summarized the development of the world pedagogical community.

The author emphasizes that the optimal educational technologies that provide the implementation of competency approach are personally-oriented, cognitive-oriented and activity-oriented technologies. It is concluded that at the present stage of Ukrainian education system modernization, competency approach has become a key in formation of new provisions, essence, content of basic education, therefore a topical strategy of state educational policy is the acquisition of key competencies by students.

To the promising areas of further research, the author includes the definition of content of competency-oriented education components and ways of forming natural science competency in basic school students.

Keywords: competency approach, competency-oriented education, competency, general secondary education.

Постановка проблеми. Інтеграція українського освітнього простору зі світовими стандартами передбачає модернізацію національної освітньої галузі – упровадження компетентнісного підходу і, відповідно, перехід до системи компетентнісно орієнтованої освіти. Метою навчання за такої парадигми стає не просто надання учням певних знань, умінь, навичок, а формування компетентностей, необхідних для соціалізації та громадянської активності, свідомого вибору життєвого шляху та самореалізації, розвитку природних здібностей, виховання відповідального ставлення до довкілля, національних та культурних цінностей.

В Україні компетентнісний підхід сьогодні є одним зі стратегічних напрямів модернізації національної системи освіти. Даний напрям закріплений документами, які формують державну освітню політику: Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (2011), Національна стратегія розвитку освіти в Україні (2013), Концептуальні засади Нової української школи (2016), Закон України «Про освіту» (2017), Державний стандарт базової середньої освіти (2020). Ключовими складниками зазначених концепцій та стратегій є зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві, та структура школи, яка дозволяє засвоїти новий зміст і набути життєвих компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ключові особливості застосування компетентнісного підходу у сфері освіти досліджувалися у працях зарубіжних науковців D. Mkonongwa, L. Savage, A. Wolf та ін. Багатьма дослідниками (H. Guthrie, R. Harris, B. Hobart, D. Lundberg та ін.) компетентнісно орієнтоване навчання вважається рішенням проблеми модернізації змісту освіти та навчання для вимог сучасного світу.

Вітчизняні напрацювання з питань упровадження компетентнісної моделі освіти в український освітній простір присвячені розкриттю сутності компетентнісного підходу, порівняно із знаннєвим підходом, що висвітлено у наукових дослідженнях О. Заблоцької, Ю. Лебеденко, Н. Романчук, Л. Сідун та ін. Освітні технології, які забезпечують використання компетентнісного підходу, розглядають Н. Єремєєва, О. Крічкер, О. Матеюк та ін.

Автором також зроблено певний внесок у розкриття питання визначення таких базових понять компетентнісного підходу як «компетенція», «компетентність» та «ключові компетентності» [4; 5].

Мета статті – розглянути особливості реалізації компетентнісного підходу в українській системі освіти, ключові етапи його становлення та сучасний стан розвитку.

Виклад основного матеріалу. За Держстандартом базової середньої освіти компетентнісний підхід – це «спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані

ключова, загальнопредметна і предметна компетентності» [8]. Саме в компетентнісному підході відображено зміст освіти, яка не зводиться до знаннєвого компонента, а передбачає набуття умінь та цілісного досвіду рішення проблем, які виникають у життєвих ситуаціях, виконання ключових функцій, соціальних ролей, прояв компетентностей [12].

Науковці зарубіжжя вважають, що компетентнісно-орієнтоване навчання тісно пов'язане з системами навчання, оцінювання та звітності, що базуються на демонстрації учнями рівня засвоєння знань та навичок, якими вони оволоділи під час навчання. Компетентнісний підхід є функціональним підходом до освіти, оскільки виділяє життєві навички та оцінює рівень оволодіння ними, необхідний для успішної діяльності особистості у суспільстві [18]. Не менш важливо, що компетентнісний підхід спрямований на розвиток в учнів здібностей знати, вчитися та навчитися вчитися (learning to learn), набутти досвіду діяльності, у тому числі колективної. Подібне зрушення має педагогічні наслідки, компетентнісний підхід вимагає переходу від оцінювання певного змісту навчання до оцінювання кожного результату навчання. Так само, А. Wolf [19] наполягає на переході до навчання, що базується на компетентності, а не на змісті, вимагає викладання, орієнтованого на учня. Деякими вченими (R. Harris, H. Guthrie, B. Hobart та D. Lundberg) [15], компетентнісний підхід розглядається як засіб рішення проблем освіти та навчання у складному сучасному світі. Науковцями були визначені основні відмінності компетентнісного підходу в освіті від традиційного (знаннєвого) підходу (Табл. 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика традиційного (знаннєвого) та компетентнісного підходів в освіті (за матеріалами зарубіжних дослідників)

Критерії порівняння	Знаннєвий підхід	Компетентнісний підхід
Суб'єкти навчання	Учитель	Учитель – учень
Об'єкти навчання	Досвід пізнання й перетворення предметів навколишнього світу, накопичений людством; учень	Досвід пізнання й перетворення предметів навколишнього світу, накопичений людством
Функція учителя	Передача навчальної інформації «середньому» учню	Організація навчального процесу, спрямованого на формування в учнів компетентностей
Функція учня	Відтворення навчальної інформації	Формування компетентностей
Методи навчання	Переважають пояснювально-ілюстративний і репродуктивний	Частково-пошуковий і дослідницький
Мета навчання	Виконання навчальних програм	Формування компетентностей
Результати навчання	Знання, уміння, навички	Система компетентностей

Крім зазначеного, іноземні дослідники (D. Mkonongwa, L. Savage, A. Wolf) виділяють ключові особливості компетентнісного підходу, які роблять його унікальним:

1. Орієнтація на учнів. Учень є центром освітнього процесу, індивідуальні потреби та особливості навчання учнів є пріоритетними при визначенні змісту, методів викладання та навчання, а також способу оцінювання.

2. Ґрунтування на результатах. Учні повинні продемонструвати володіння усіма необхідними компетентностями, щоб успішно завершити навчання, або перейти до наступного класу.

3. Залучення декількох заходів оцінювання для визначення компетентності. Досягнення учнів можуть оцінюватися за різні види роботи, наприклад, учнівство/стажування (apprenticeship), змішане навчання (blended learning), подвійне зарахування (dual enrollment).

4. Орієнтація на практику. Учні повинні продемонструвати практичні навички та помітні результати для визначення компетентності, а не лише володіння теоретичними знаннями [16].

Український освітній простір розвивається як за власними, так і за світовими тенденціями. Найбільш цінними для вітчизняної системи освіти виявилися досягнення зарубіжжя щодо упровадження компетентнісного підходу у навчання, у рамках якого головною метою навчання став напрям освітнього процесу на формування і розвиток ключових компетентностей учня, уміння виявляти свої знання і навички у навчальній і практичній діяльності.

Упровадженню компетентнісного підходу в національну систему освіти передували численні науково-педагогічні дискусії. У працях вітчизняних авторів головна роль компетентнісного підходу вбачається у підсиленні практичної орієнтації освіти, виходячи за межі класичної тріади «знання – уміння – навички». Компетентнісний підхід має інноваційний характер, адже в сучасних умовах застарівання інформації відбувається значно швидше, ніж завершується період навчання у школі чи в закладі вищої освіти. Значні зміни в соціальній, інформаційній та технологічній галузі призвели до кризи парадигми освіти, що базується лише на передачі знань, умінь та навичок учням. Сучасне суспільство потребує фахівців не з механічно набутих знаннями, а з особистісним, творчим та культурним досвідом [3; 6].

Науковцями на цьому підготовчому дискусійному етапі упровадження компетентнісного підходу в українську освіту була розкрита його сутність порівняно із традиційним (знаннєвим) підходом (Табл. 2). Ключова особливість компетентнісного підходу полягає у зміщенні акценту з накопичення знань, умінь, навичок на формування і розвиток здатності практично діяти, застосовувати індивідуальні здібності й досвід успішних дій

у ситуаціях професійної діяльності та соціальної взаємодії [13]. Компетентнісний підхід не заперечує ролі знань, умінь і навичок, але він наголошує на готовності використовувати отримані знання для вирішення задач реального життя.

Таблиця 2

Порівняльна характеристика традиційного (знаннєвого) та компетентнісного підходів в освіті (за матеріалами українських дослідників)

Критерії порівняння	Знаннєвий підхід	Компетентнісний підхід
Мета навчання	Формування розвиненої гармонійної особистості	Формування конкурентоспроможної особистості
Результати навчання	Знання, вміння, навички	Знання, вміння, навички, ставлення, мотивація, цінності, способи діяльності – тобто компетентності
Головна ідея	Послідовне формування спочатку знань, потім умінь та навичок, розвиток інтелектуальної складової для відтворення знань	Інтеграція інтелектуальної та практичної складових діяльності. Проектування життєвих ситуацій та формування навичок творчого використання знань
Зміст навчання	Зміст навчання формується «від мети»	Зміст навчання формується «від результату»

До особливостей компетентнісного підходу в освіті українськими вченими (О. Заблоцька) віднесені: визнання компетентностей як підсумкового результату навчання та їх цілеспрямоване формування; зміщення акцентів з обізнаності учнів на їх уміння застосовувати інформацію для вирішення практичних проблем; оцінювання рівня сформованості в учнів компетентностей як результату навчального процесу; спрямованість навчання на учнів; націленість профільної підготовки на майбутню професію [1].

Педагогами (Ю. Лебеденко) було запропоновано три основні етапи побудови компетентнісної моделі освіти:

1. Розширення в структурі навчальних програм з базових дисциплін міжпредметного компоненту – включення в зміст певної навчальної дисципліни матеріалу з інших галузей знання та практики.
2. Утворення принципової схеми введення компетентнісних елементів в усі освітні галузі навчального плану – побудова навчального предмету, орієнтованого на компетентність, а не на просте відтворення матеріалу.
3. Створення профільної старшої школи, яка стане організаційною формою реалізації компетентнісної моделі освіти. Створення такої школи дозволить повною мірою реалізувати освітні можливості та потреби учнів [3].

Початком оновлення національної системи освіти на засадах компетентнісного підходу можна вважати уведення в дію Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (2011), у якому окреслені такі ключові поняття компетентнісно-орієнтованої освіти як власне «компетентнісний підхід», «ключові компетентності», «компетентність» та «компетенція». Згідно Держстандарту, змісти усіх освітніх галузей і вимоги щодо їх засвоєння спрямовані на забезпечення формування в учнів ключових, міжпредметних і предметних компетентностей [9].

2012 року була затверджена Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, у якій зазначено, що «стратегія розвитку національної системи освіти повинна формуватися адекватно сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам, що забезпечить стійкий рух та розвиток України у ХХІ ст., інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір» [10]. Документом одним зі стратегічних напрямів державної політики у сфері освіти визначена «модернізація структури, змісту та організації освіти на засадах компетентнісного підходу», а серед основних перспективних завдань є «оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу та особистісної орієнтації, урахування світового досвіду та принципів сталого розвитку» [10].

Наступним етапом упровадження компетентнісного підходу в систему освіти України стала Концепція Нової української школи (НУШ, 2016). Серед дев'яти її ключових компонентів особливе місце займають «новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, потрібних для успішної самореалізації в суспільстві» та «нова структура школи, яка дає змогу добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя» [7, с. 7]. Концепцією визначені поняття «компетентність», «ключові компетентності» та наведений перелік із 10 ключових компетентностей Нової української школи. Представлені дефініції ґрунтуються на Рекомендаціях Європейського парламенту та Ради Європи «Про основні компетентності для навчання протягом усього життя» 2006 року [17], хоча і не обмежуються ними.

Концепцією НУШ проголошено, що у рамках запровадження компетентнісного підходу необхідно створити нову систему вимірювання й оцінювання результатів навчання, зокрема буде змінено зміст ЗНО; буде створено нове освітнє середовище за підтримкою новітніх ІКТ, зокрема електронної платформи для створення і поширення електронних підручників і навчальних курсів для школярів та вчителів [7, с. 12, 15].

Для упровадження реформи НУШ був розроблений план дій, що включає три фази. На першій фазі (2016-2018 рр.) передбачено прийняття нового Закону України «Про освіту», розроблення і затвердження стандартів початкової освіти на компетентнісній основі, початок роботи початкової школи за новими освітніми стандартами. На другій (2019-2022 рр.) –

розроблення і затвердження стандартів базової середньої освіти на компетентнісній основі, початок роботи базової школи за новими освітніми стандартами. На третій (2023-2029 рр.) – розроблення і затвердження стандартів профільної середньої освіти на компетентнісній основі, початок роботи профільної школи за новими освітніми стандартами [7].

2017 року прийнятий новий Закон України «Про освіту», який розширив кількість ключових компетентностей до 11, конкретизував їх назви та виділив «інноваційність» як окрему ключову компетентність. Новий закон запровадив 12-річне компетентнісне навчання, починаючи з 2018 року, проголошуючи тим самим перехід від школи знань до компетентнісної школи, де навчають використовувати ці знання на практиці [11].

Згідно Закону, школа поділяється на початкову (1-4 класи), базову (5-9) та профільну (10-12 класи), яка має два спрямування – академічне та професійне. Також Закон вводить чітку класифікацію видів освіти – формальну, неформальну та інформальну (самоосвіту). Закон вводить поняття «освітня послуга», якість якої визначається тим, чи набув учень компетентностей, передбачених тим чи іншим стандартом освіти. Крім того, закон дає визначення понять «якість освіти» та «якість освітньої діяльності». Відповідно до ст. 54 Закону «Про освіту» учителі мають право на «розроблення та впровадження авторських навчальних програм, проєктів, освітніх методик і технологій, методів і засобів, насамперед методик компетентнісного навчання» [11].

Новий Державний стандарт базової середньої освіти (2020) зберігає перелік ключових компетентностей, визначених Законом України «Про освіту», а також урахує сучасні європейські тенденції компетентнісної освіти, зокрема наведені у Рекомендаціях Ради Європи «Про основні компетентності для навчання протягом усього життя» 2018 року [14]. Держстандарт визначає для кожної освітньої галузі «компетентнісний потенціал, що позначає здатність освітньої галузі формувати всі ключові компетентності через розвиток умінь і ставлень та базові знання» [8]. Поетапне упровадження нового Державного стандарту розпочалося у 2022/2023 навчальному році, відповідно учні 5 класу переходять на нову компетентнісну модель навчання.

Більшість ключових компетентностей формується на практиці, тому поряд із традиційними підходами необхідним у навчанні є використання інноваційних методів навчання. До освітніх технологій, які забезпечують застосування компетентнісного підходу, дослідники відносять:

- особистісно-орієнтовані технології: інтерактивні та імітаційні ігри, тренінги розвитку, рефлексійної взаємодії тощо;
- когнітивно-орієнтовані технології: діалогічні, семінари-дискусії, проблемні, рефлексивні, задачні тощо;

- діяльнісно-орієнтовані технології: проєктні, контекстне навчання, організаційно-діяльнісні ігри, комплексні (дидактичні) завдання тощо [2; 6].

Перелічені технології мають декілька переваг при реалізації компетентнісного підходу в освіті: вони стимулюють практичну діяльність учнів, створюють максимально наближені до реальної діяльності умови навчання та сприяють засвоєнню нових способів діяльності в інтегрованому змісті навчання, що, як наслідок, забезпечує ефективне формування ключових компетентностей учнів [6].

Висновки. Отже, вирішальним завданням на сучасному етапі розбудови й модернізації національної системи освіти є забезпечення навчання учнів на компетентнісній основі. Аналіз педагогічного досвіду підтверджує, що компетентнісний підхід в освіті став першочерговим у формуванні української освітньої політики, зокрема нових положень, сутності, змісту базової освіти, тому актуальною стратегією державної освітньої політики стає набуття учнями ключових компетентностей.

Перспективним напрямом для подальших досліджень вважається визначення змісту компонентів компетентнісно орієнтованої освіти та шляхів формування природничо-наукової компетентності в учнів базової школи.

Література:

1. Заблоцька О.С. Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. 2008. № 40. С. 63-68. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2473/>
2. Крічкер О.Ю., Єремєєва Н.Ф. Особливості застосування інноваційних технологій для формування комунікативної компетентності в англійській мові у студентів технічного ЗВО. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2021. Вип. 11(79). С. 195-198. DOI: [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2021-11\(79\)-195-198](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2021-11(79)-195-198)
3. Лебеденко Ю.М. Компетентнісний підхід в системі вищої освіти. *Гуманізм та освіта*: матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Вінниця, 19-21 вересня 2006 р. Вінниця, 2006. URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/txt/06lumsvo.htm>
4. Макєєв С.Ю. Генезис поняттєвого апарату компетентнісного підходу у дослідженнях зарубіжних та вітчизняних науковців. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 43, Т 2. С. 230-237. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-2-38>
5. Макєєв С.Ю. Розвиток поняття про ключові компетентності у працях європейських та українських вчених. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2021. Вип. 4, Ч. 1. С. 143-151. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.1.21>
6. Матеюк О.П. Реалізація компетентнісного підходу у професійній підготовці студентів-екологів. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. № 3. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_3_11
7. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Київ: МОН України, 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Про деякі питання державних стандартів повної загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п>

9. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п>
10. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
11. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
12. Романчук Н.О., Романчук Н.І. Компетентнісний підхід в освіті: концепції, суть, зміст. *Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. №4 (63). С. 119-122. URL: <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/Ped-visnyk-63-2019-23.pdf>
13. Сідун Л.Ю. Компетентнісний підхід як чинник якісної вищої освіти. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2011. № 20. С. 133-136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_20_52
14. Council recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning. *Official Journal of the European Union*, 2018. Vol. 61, C 189. p. 7-13. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG
15. Harris R., Guthrie H., Hobart B., Lundberg D. Competency-Based Education and Training: Between a Rock and a Whirlpool. MacMillan Educational AU, 1995. URL: <https://vuir.vu.edu.au/21974/>
16. Mkonongwa L.M. Competency-based teaching and learning approach towards quality education. *Tanzania, Miburani: Dar es salaam University College of Education (DUCE)*, 2018. 12. URL: <https://tenmet.org/wp-content/uploads/2018/12/Competency-based-teaching-and-learning-approach-towards-quality-education.pdf>
17. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning. *Official Journal of the European Union*, 2006. Vol. 49, L 394. P 10-18. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006H0962>
18. Savage K.L. Literacy through a competency-based educational approach. *Approaches to adult ESL literacy instruction. Language in Education: Theory and Practice* 82, 1993. Pp. 15-33. Center for Applied Linguistics. URL: <https://eric.ed.gov/?id=ED364127>
19. Wolf A. Competence-based assessments. *Competence in the learning society*, 2001. Pp. 453-466. Peter Lang. URL: <http://www.national-training.com/library/6-Wolf-report-on-competence-based-assessment.pdf>

References:

1. Zablotska, O.S. (2008). Kompetentnisnyi pidkhid yak osvitnia innovatsiia: porivnialnyi analiz. [Competency approach as educational innovation: comparative analysis]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu. Pedagogichni nauky*, (40), 63-68. <http://eprints.zu.edu.ua/2473/> [in Ukrainian].
2. Krichker, O.Iu. & Yeremeieva, N.F. (2021). Osoblyvosti zastosuvannia innovatsiinykh tekhnolohii dlia formuvannia komunikativnoi kompetentnosti v anhliiskii movi u studentiv tekhnichnoho ZVO. [Features of applying innovative technologies for formation of communicative competency in English in students of technical university]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»: seriia «Filolohiia»*, 11(79), 195-198. [https://doi.org/10.25264/2519-2558-2021-11\(79\)-195-198](https://doi.org/10.25264/2519-2558-2021-11(79)-195-198) [in Ukrainian].
3. Lebedenko, Yu.M. (2006). Kompetentnisnyi pidkhid v systemi vyshchoi osvity. [Competency approach in higher education system]. *Humanizm ta osvita: materialy VIII Mizhnar. nauk.-prakt. konf., m. Vinnytsia*. <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2006/txt/06lumsvo.htm> [in Ukrainian].
4. Makieiev, S.Yu. (2021a). Henezys poniattievoho aparatu kompetentnisnoho pidkhodu u doslidzhenniakh zarubizhnykh ta vitchyznianskykh naukovtsiv. [Genesis of the conceptual apparatus of the competency approach in research of foreign and domestic scientists]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 43(2), 230-237. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-2-38> [in Ukrainian].

5. Makieiev, S.Yu. (2021b). Rozvytok poniattia pro kliuchovi kompetentnosti u pratsiakh yevropeiskyykh ta ukrainskyykh vchenykh. [Development of the concept of key competences in the works of European and Ukrainian scientists]. *Akademichni studii. Seriiia «Pedahohika»*, 4(1), 143-151. <https://doi.org/10.52726/as.pedagogy/2021.4.1.21> [in Ukrainian].
6. Mateiuk, O.P. (2014). Realizatsiia kompetentnisnoho pidkходу u profesiinii pidhotovtsi studentiv-ekolohiv. [Implementation of competency approach in vocational training of students-ecologists]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*, (3). http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_3_11 [in Ukrainian].
7. MON Ukrainy. (2016, October 27). *Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly*. [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform]. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
8. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy (2020, September 30). *Pro deiaki pytannia derzhavnykh standartiv povnoi zahalnoi serednoi osvity*. [About some questions of the state standards of full general secondary education]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п> [in Ukrainian].
9. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy (2011, November 23). *Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity*. [On approval of the State Standard of Basic and Complete General Secondary Education]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-п> [in Ukrainian].
10. Ukaz Prezydenta Ukrainy. (2013, June 25). *Pro Natsionalnu stratehiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku*. [About the National Education Development Strategy in Ukraine for the period up to 2021]. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> [in Ukrainian].
11. Zakon Ukrainy. (2017, September 5). *Pro osvitu*. [About education]. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> [in Ukrainian].
12. Romanchuk N.O., Romanchuk N.I. (2018). Kompetentnisnyi pidkhid v osviti: Kontseptsii, sut, zmist. [Competency approach in education: Concepts, essence, content]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.O. Sukhomlyn'skoho. Seriiia: Pedahohichni nauky*. № 4(63). 119-122. <http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/Ped-visnyk-63-2019-23.pdf> [in Ukrainian].
13. Sidun, L.Iu. (2011). Kompetentnisnyi pidkhid yak chynnyk yakisnoi vyshchoi osvity. [Competency approach as a factor of high-quality higher education]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia: Pedahohika. Sotsialna robota*, 20, 133-136. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_20_52 [in Ukrainian].
14. Council recommendation of 22 May 2018 on key competences for lifelong learning (2018). *Official Journal of the European Union*, 61(189), 7-13. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2018.189.01.0001.01.ENG
15. Harris, R., Guthrie, H., Hobart, B. & Lundberg, D. (1995). *Competency-Based Education and Training: Between a Rock and a Whirlpool*. MacMillan Educational AU. <https://vuir.vu.edu.au/21974/>
16. Mkonongwa, L.M. (2018). Competency-based teaching and learning approach towards quality education. *Tanzania, Miburani: Dar es salaam University College of Education (DUCE)*, 12. <https://tenmet.org/wp-content/uploads/2018/12/Competency-based-teaching-and-learning-approach-towards-quality-education.pdf>
17. Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on key competences for lifelong learning (2006). *Official Journal of the European Union*, 49(394), 10-18. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006H0962>

18. Savage, K.L. (1993). Literacy through a competency-based educational approach. *Approaches to adult ESL literacy instruction. Language in Education: Theory and Practice* 82 (pp. 15-33). Center for Applied Linguistics. <https://eric.ed.gov/?id=ED364127>

19. Wolf, A. (2001). Competence-based assessments. *Competence in the learning society* (pp. 453-466). Peter Lang. <http://www.national-training.com/library/6-Wolf-report-on-competence-based-assessment.pdf>